

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (V. Chisilița)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (M. Guzun, G. Dașchevici, V. Buhnaci)

Î N C H E I E R E

11 decembrie 2019

mun.Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătoriai

Victor Burduh
Iurie Bejenaru
Victor Boico

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de către Oxana Sultan și
Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Oxana Sultan
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării
dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil și repararea prejudiciului moral,
împotriva deciziei din 28 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 03 octombrie 2018, Oxana Sultan a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării
dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil și repararea prejudiciului moral.

În motivarea cererii reclamantul a indicat că, la 29 august 2012 a depus la
Judecătoria sect. Botanica, mun. Chișinău cerere de chemare în judecată împotriva ÎS
„Air Moldova” privind anularea ordinului de concediere de la serviciu din 11 iunie
2011, nr. 178-p și compensarea concediilor anuale de odihnă nefolosite pentru
perioada anilor 2001 - 2011.

Cauza (litigiul de muncă) a fost examinată în instanțele de judecată timp de 5 ani
și 10 luni. Astfel, la 29 august 2012 - depunerea cererii de chemare în judecată; 25
aprilie 2013 - hotărârea judecătoriai sect. Botanica, mun. Chișinău; 29 octombrie
2013 - decizia Curții de Apel Chișinău; la 30 aprilie 2014 - decizia Curții Supreme de
Justiție este dispusă rejudecarea pricinii în instanța de apel; 07 aprilie 2015 - decizia
Curții de Apel Chișinău; 04 noiembrie 2015 - decizia Curții Supreme de Justiție: este
dispusă rejudecarea pricinii în instanța de apel; 25 iunie 2016 - decizia Curții de Apel
Chișinău; 22 martie 2017 - decizia Curții Supreme de Justiție: este dispusă
rejudecarea pricinii în instanța de apel; 17 octombrie 2017 - decizia Curții de Apel
Chișinău; 04 aprilie 2018 - încheierea Curții Supreme de Justiție: declarat inadmisibil
recursul.

A menționat că pricina a fost remisă spre rejudecare de către Colegiul civil,

comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție în instanța de apel de 3 ori, respectiv cazul a fost examinat în instanța de apel de 4 ori și respectiv în instanța de recurs tot de 4 ori.

A indicat că instanțele de judecată nu au solicitat efectuarea expertizei sau a altor modalități de probare care ar necesita mult timp. Probele administrate de către instanțe au fost la dispoziție chiar de la început, astfel durata excesivă a procedurilor nu poate fi explicată prin complexitatea cauzei. Pe tot parcursul examinării cauzei a solicitat amânarea examinării pricinii numai o singură dată. Acest fapt nu poate explica termenul de 5 ani și 10 luni.

Consideră reclamanta că, durata îndelungată a procedurilor s-a datorat și reexaminărilor cauzei. Deși cauza nu implică vre-o complexitate specifică, reexaminarea a fost dispusă de către instanțele judecătorești de 3 ori. Atât timp cât trimiterea la reexaminare se dispune în rezultatul erorilor omise de către instanțele inferioare, repetarea dispunerii reexaminării mai mult decât o singură dată a dus la încălcarea termenului rezonabil de soluționare a litigiului de muncă care, de fapt, implică niște termeni restrânși și clari definiți de către legislația națională, Codul muncii art.xxxxx Procedura în cazul dat viza un subiect deosebit de important pentru ea, ca reclamantă, și anume repunerea în drepturile salariale, în perioada respectivă a fost lipsită de sursa de existență.

A solicitat reclamanta, constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil cât și încasarea prejudiciului moral în mărime de 120 000 de lei.

La 07 decembrie 2018, reprezentantul reclamantului Sultan Oxana, avocatul Cristian Zestrea, a depus o cererea de completare a acțiunii și a solicitat suplimentar compensarea cheltuielilor de judecată, pentru asistență juridică în mărime de 2000 de lei (f.d.146).

Prin hotărârea din 07 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Oxana Sultan împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil și repararea prejudiciului moral.

S-a constatat încălcarea dreptului Oxanei Sultan la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de către Oxana Sultan împotriva ÎS Compania Aeriană „Air Moldova” privind anularea ordinului de eliberare din funcție și încasarea plăților salariale.

S-a încasat din bugetul statului prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Oxanei Sultan despăgubirea pentru prejudiciul moral în sumă de 10 000 de lei și cheltuielile pentru asistență juridică în sumă de 2000 de lei.

În rest cerințele Oxanei Sultan, s-au respins ca neîntemeiate.

Prin decizia din 28 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins cererile de apel depuse de Oxana Sultan și de către reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Pantea Daniel și s-a menținut hotărârea din 07 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că prima instanță a adoptat o hotărâre bazată pe fundament temeinic și materialul probator administrat, corect a concluzionat cu referire la prevederile Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, și a stabilit că acțiunea pe marginea căreia se pretinde încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei, nu a fost examinată într-un

termen rezonabil. Or, cererea de chemare în judecată depusă Sultan Oxana împotriva ÎS CA „Air Moldova” cu privire la anularea ordinului și încasarea plăților salariale, a fost examinată de instanțele naționale din 28 septembrie 2012 (data acceptării spre examinare a cererii de chemare în judecată) până la 04 aprilie 2018 (data pronunțării încheierii de inadmisibilitate a instanței de recurs), astfel, termenul examinării litigiului, este de 5 ani 6 luni și 6 zile.

Colegiul a remarcat că instanța de fond just a stabilit că, pricina civilă examinată de instanțele naționale, la cererea de chemare în judecată depusă de Sultan Oxana este de complexitate medie, concluzie ce rezultă din conținutul cererii de chemare în judecată, numărul de pretenții invocate, circumstanțele descrise în acțiune și care urmează a fi verificate de instanță, necesitatea cercetării probelor administrate de părți pe parcursul examinării cauzei. Iar, cauza este examinată pe parcursul a 10 ședințe de judecată, iar ca motive de amânare și anunțare a întreruperii între ședințe sunt relevate: solicitarea reprezentantului pârâtului de amânarea ședinței de judecată, expirarea timpului preconizat pentru ședința de judecată, stabilirea unui nou termen pentru prezentarea probelor suplimentare, acordarea termenului participanților la proces pentru a cerceta probele, înscrisurile prezentate și a formula explicații pe marginea actelor prezentate.

În instanța de apel, inclusiv la rejudecarea cauzei, dosarul a fost examinat în 25 de ședințe, amânarea sau întreruperea cărora a fost dispusă pe motivul absenței părților sau reprezentanților acestora în ședință, acordarea termenului suplimentar pentru depunerea probelor, schimbării completului de judecată, în instanța de recurs, cauza a fost examinată în 14 ședințe, amânarea acestora fiind determinată de necesitatea studierii suplimentare a materialelor dosarului. Referitor la importanța procesului pentru reclamant, instanța de judecată reține că în speța principală, reclamanta Sultan Oxana a urmărit restabilirea drepturilor sale fundamentale și respectarea garanțiilor prevăzute de legislație pentru salariați, reîncadrarea în serviciu și recuperarea plăților salariale.

A reținut că, perioada îndelungată de examinare a cauzei în instanța de judecată nu poate fi imputată Oxanei Sultan. Or, perioada îndelungată de examinare a cererii de chemare în judecată înaintată de Sultan Oxana se datorează restituirii cauzei la rejudecare de către instanța ierarhic superioară, drept motive fiind reținute încălcarea procedurii le sale de examinare a apelului, încălcarea normelor imperative de drept procedural, emiterea deciziei nemotivate, încălcarea normelor de drept material.

De asemenea, instanța de apel a conchis că reieșind din materialele cauzei și analizând respectarea criteriului justului echilibru între interesele implicate, instanța de fond just a constatat încălcarea dreptului apelantei-reclamant Sultan Oxana la examinarea cererii de chemare în judecată în termen rezonabil.

Astfel, instanța de fond făcând o apreciere a tuturor circumstanțelor de fapt și drept a cauzei, corect a reținut că, reclamanta a suportat un prejudiciu moral, cauzat de frustrare și neîncredere în posibilitatea obținerii unei hotărâri pe marginea cauzei din speța principală pe parcursul a 5 ani 6 luni și 6 zile, urmând să beneficieze de o reparație echitabilă a prejudiciului moral suportat, cu achitarea unei despăgubiri proporționale în mărime de 10 000 de lei, în rest pretențiile sale au fost respinse.

Instanța de fond a asigurat disponibilitatea, contradictorialitatea și egalitatea în drepturi a apelantei-reclamante, ce constă în posibilitatea de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de

drepturile procedurale, de asemenea și de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, prin urmare fiind respectate prevederile art. 26 și art. 27 Codul de procedură civilă.

La 16 august 2019 Oxana Sultan, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond cu emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral în partea cuantumului prejudiciului moral.

În susținerea recursului a invocat prevederile art. 432 alin. (2), lit.c) Cod de procedură civilă.

În motivarea recursului a indicat că, instanța de apel la adoptarea deciziei a dat apreciere eronată probelor prezentate și anexate la materialele cauzei și circumstanțelor cauzei.

A susținut că tergiversarea examinării cauzei de către instanțele judecătorești, a avut efect psihologic negativ asupra reclamantei, cauzându-i daune sufletești prin dificultatea cauzată astfel în realizarea drepturilor sale consacrate de lege. Valoarea prejudiciului moral de 120 000 de lei este estimat în mărime de câte jumătate de salariu lunar primit de la ÎS CA „Air Moldova” pentru fiecare an de examinare a pricinii.

A menționat că instanța de apel și de fond a apreciat incorect circumstanțele cauzei și a dispus încasarea despăgubirii morale care nu este relevantă și proporțională cauzei, având în vedere că litigiul cu ÎS CA „Air Moldova” care a durat circa 6 ani, fapt care a dus la aplicarea eronată a normelor de drept material.

La 23 august 2019 Ministerul Justiției al Republicii Moldova, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond cu emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă.

În susținerea recursului a invocat prevederile art. 432 alin. (1), (2), lit.c), alin. (4) Cod de procedură civilă.

În motivarea recursului a indicat că, instanța de apel neîntemeiat a menținut hotărârea primei instanțe. Or, în acest caz au fost aplicate eronat normele de drept material.

A menționat că respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept tergiversare a examinării cauzei reclamantului. Or, pentru a fi în prezența examinării unui litigiu de judecată în strictă conformitate cu prevederile legale, se impune obligatoriu respectarea drepturilor și obligațiilor fiecărui participant al procesului, dar nu numai a unui singur participant.

A susținut că instanța de apel în mod nejustificat și neîntemeiat a dispus acordarea prejudiciului moral în cuantum de 10 000 de lei, în condițiile în care cauza nu a fost examinată sub toate aspectele și s-a acordat o apreciere eronată a probelor anexate la materialele cauzei. Mai mult, cuantumul prejudiciului moral acordat este excesiv și disproporțional în corelație cu sumele acordate de Curtea Europeană în cauze similare.

A indicat că în anumite situații acordarea de satisfacții pecuniare/bănești nu constituie o regulă generală, dar fiind o excepție de la această regulă or, potrivit art. 5 din Legea nr.87, simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral. Totodată, reclamanta nu a confirmat prin mijloace de probă că într-adevăr a suferit careva cheltuieli or, art. 118 alin. (1)

Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

A susținut că cheltuielile pentru asistența juridică sunt excesive și exagerate or, potrivit practicii Curții Europene, cheltuielile pentru asistență juridică urmează a fi necesare, realmente angajate și rezonabile în cuantum.

Materialele dosarului atestă faptul că decizia din 28 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată pentru cunoștință participanților la proces la 10 iulie 2019 (f.d.213) lipsind însă date privind recepționarea acesteia de către participanți. Astfel, recursul declarat de către Oxana Sultan la 16 august 2019 și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova la 23 august 2019, se consideră a fi depuse în termenul prevăzut de lege.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

În conformitate cu art. 439 alin. (3) Cod de procedură civilă, judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin.(2).

Examinând admisibilitatea recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de către Oxana Sultan și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, sunt inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decît cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de către Oxana Sultan și Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Or, argumentele invocate în recurs se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanțele ierarhic inferioare și nu redă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau de drept procedural, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate și urmează a fi respinse.

Aderent, recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, condiția legală a dezvoltării motivelor de recurs implicând determinarea greșelilor imputate instanțelor inferioare, o minimă argumentare a criticii în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei se precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă din recursul declarat nu rezultă încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

Distinct de cele relatate, se reiterează că conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, recursurile trebuie să fie efective, adică să dispună de puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell c. Irlandei, decizia cu privire la admisibilitate din 16 aprilie 1991), însă motivele recursurilor invocate în prezenta cauză sunt similare celor indicate în procesul judecării asupra cărora instanța de apel s-a pronunțat deja în modul corespunzător.

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibile recursurile declarate de către Oxana Sultan și Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

În conformitate cu art.art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de către Oxana Sultan și Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Victor Burduh

judecătorii

Iurie Bejenaru

Victor Boico